

آزادی از دیدگاه استاد مطهری عالی‌ترین ارزش‌های انسانی است

حجت الاسلام خسروپناه در یادداشت خود نوشته است: آزادی از دیدگاه استاد مطهری، یکی از بزرگ‌ترین و عالی‌ترین ارزش‌های انسانی و جزء معنویات انسان و فوق حدّ حیوانیت است.

حجت الاسلام خسروپناه در یادداشت خود نوشته است: آزادی از دیدگاه استاد مطهری، یکی از بزرگ‌ترین و عالی‌ترین ارزش‌های انسانی و جزء معنویات انسان و فوق حدّ حیوانیت است.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت الاسلام والمسلمین عبدالحسین خسروپناه، رئیس مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران در یادداشتی با عنوان حکومت اسلامی و آزادی نوشته است:

آزادی، حقیقتی است که هر انسان سلیم و کمال‌طلبی، جویای آن است. مفهوم آزادی، جزو مفاهیم بدیهی به شمار می‌آید و برای هر قلب سلیمی نمایان است؛ لکن رسیدن به حقیقت و اقسام و مراتبش، دشوار است. چه بسیار آدمیانی که در طول تاریخ، شعار آزادی و آزادگی سر داده و بعدها، گرفتاربرده‌داریانسان‌های دیگر شدند.

مسأله آزادی، از مسایل مشترک میان فیلسوفان، متکلمان و سیاستمداران است که به مباحث مهمی، مانند: چیستی و ارزش آزادی، رابطه آزادی و اختیار، انواع آزادی فردی و اجتماعی، مادی و معنوی، معیار آزادی، رابطه آزادی و قانون می‌پردازند. پرسش مهم در این گفتار به رابطه اسلام و آزادی ارتباط دارد و اینکه آیا اسلام به آزادی باور دارد؟ قلمرو و ملاک و معیار آزادی در اسلام چیست؟

استاد مطهری برای مفهوم آزادی، معنای سلبی «نبود مانع» را مطرح می‌کند. «آزادی، یعنی جلوی راهش را نگیرند؛ پیش رویش مانع ایجاد نکنند. ممکن است یک موجود، امنیت و عوامل رشد داشته باشد؛ ولی در عین حال موانعی، جلوی رشدش را بگیرد.» وی می‌نویسد: «هر موجود زنده‌ای که می‌خواهد راه رشد و تکامل را طی کند؛ یکی از حاجت‌هایش، آزادی است؛ پس آزادی یعنی نبودن مانع. انسان‌های آزاد، انسان‌هایی هستند که با موانعی که جلوی رشد و تکاملشان هست؛ مبارزه می‌کنند.»

آزادی از نظر هگل و مارکس، آگاهی به ضرورت تاریخی است. هگل نخستین کسی بود که رابطه آزادی و ضرورت را نشان داد. ولی آیا بنابر اصل تقدّم جامعه بر فرد و این که وجدان و شعور و احساس فرد یکسره ساخته شرایط اقتصادی است - که نظر مارکسیست‌ها است - جایی برای آزادی باقی می‌ماند. وانگهی «آزادی، همان آگاهی به ضرورت است»؛ یعنی چه؟ آیا فردی که در یک سیل بنیان کن قرار گرفته و آگاهی کامل دارد که ساعتی بعد سیل، او را تا اعماق دریا فرو خواهد برد و یا فردی که از قله بلند پرت شده و آگاهی دارد که حکم ضرورت قانون ثقل، لحظاتی بعد قطعه قطعه خواهد شد در فرو رفتن به دریا و یا سقوط به دره آزاد است؟

آزادی از دیدگاه استاد مطهری، یکی از بزرگ‌ترین و عالی‌ترین ارزش‌های انسانی و جزء معنویات انسان و فوق حدّ حیوانیت است. انسان‌ها با اراده و اختیار و طرح‌ریزی خودشان برای جامعه، راه تکامل را انتخاب می‌کنند. مصیبت تمدن اخیر، ایجاد محدودیت‌های اجتماعی، به ویژه محدودیت در آزادی فکری است. تبلیغات گسترده رسانه‌ها، عامل مسخ و از خود بیگانگی انسان‌هاست.

آزادی، عامل بقای اسلام و مایه تکامل معرفت دینی و احیای شریعت است. مناظره زهره بن عبدالله، سرکرده سپاه اسلام با رستم فرخزاد، فرمانده سپاه ایران، نمونه‌ای از اثر تکامل بخش آزادی در اسلام است. وقتی که رستم از وی خواست که در اطراف دین اسلام، توضیحاتی به او بدهد؛ زهره بن عبدالله در پاسخ وی گفت: اساس، پایه و رکن دین، دو چیز است: شهادت به یگانگی خدا و شهادت به رسالت محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) و اینکه گفته‌های او، از جانب خداست. رستم گفت: اینکه عیب ندارد؛ دیگر چه؟ زهره گفت: آزاد ساختن بندگان خدا از بندگی انسان‌هایی مانند خود.

نمونه دیگر، داستان مفضل، یکی از اصحاب امام صادق (علیه السلام) است. وی در هنگام مناظره با مادی‌گرایان به پرخاش با آنها پرداخت. دهری‌ها به او گفتند: ما در حضور امام صادق این حرف‌ها و بالاتر از آنها را مطرح می‌کردیم؛ لکن او نه تنها عصبانی نمی‌شد؛ بلکه همه حرف‌هایمان را با شکیبایی گوش می‌داد و در انتها به پاسخ همه آنها می‌پرداخت. احتجاج‌ها و گفتگوهای ائمه اطهار (علیه السلام) با مخالفان، نمونه دیگری از اهمیت آزادی فکر در اسلام است.